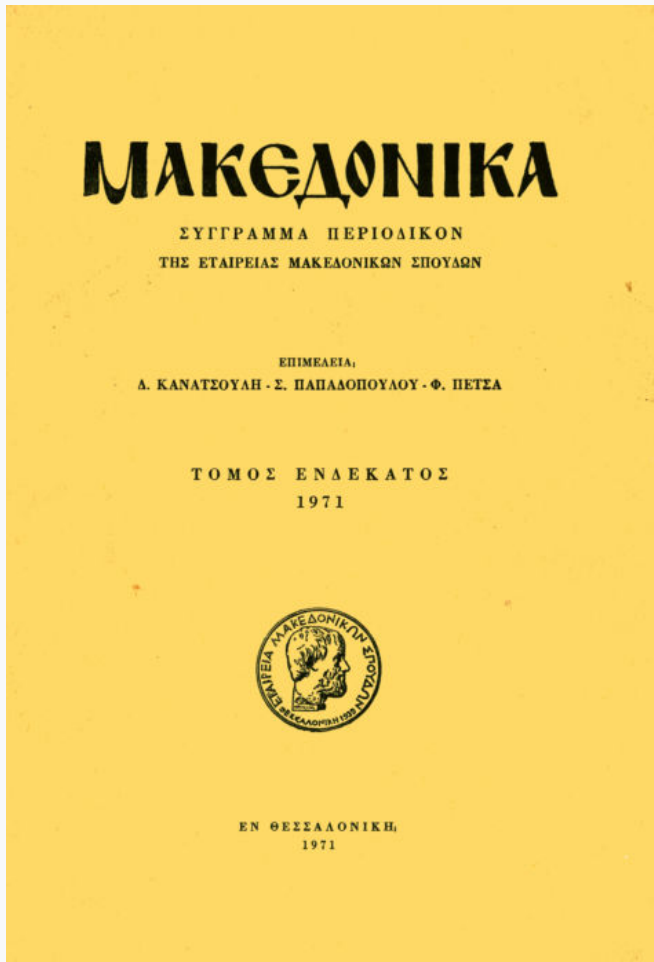

Μακεδονικά

Τόμ. 11, Αρ. 1 (1971)

Θεοδώρου Χ. Σαδικάκη, Ρωμαίοι άρχοντες της επαρχίας Μακεδονίας, μερ. Α'. Από της ιδρύσεως της επαρχίας μέχρι των χρόνων του Αυγούστου (148-27 π.Χ.)

Δ. Κανατσούλης

doi: [10.12681/makedonika.952](https://doi.org/10.12681/makedonika.952)

Copyright © 2015, Δ. Κανατσούλης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κανατσούλης Δ. (1971). Θεοδώρου Χ. Σαδικάκη, Ρωμαίοι άρχοντες της επαρχίας Μακεδονίας, μερ. Α'. Από της ιδρύσεως της επαρχίας μέχρι των χρόνων του Αυγούστου (148-27 π.Χ.). *Μακεδονικά*, 11(1), 409–412.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.952>

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Θεοδώρου Χ. Σαρίκακη, Ρωμαίοι ἄρχοντες τῆς ἐπαρχίας Μακεδονίας, μέρ. Α'. Ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς ἐπαρχίας μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Αὐγούστου (148-27 π.Χ.), Θεσσαλονίκη 1971 [Δημοσιεύματα τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν, Μακεδονικὴ Βιβλιοθήκη ἀριθμ. 36].

Εἶναι μία προσωπογραφία τῶν Ρωμαίων ἀρχόντων καὶ ὑπαλλήλων, οἱ ὅποιοι ἐστέλ-
λοντο κατὰ τὴν ρωμαιοκρατίαν εἰς τὴν ἐπαρχίαν Μακεδονίαν καὶ ἀποτελεῖ τὸ Α' μέρος
τοῦ ὅλου ἔργου. Τὸ Β' θὰ ἐκδοθῇ μελλοντικῶς καὶ ἀναφέρεται εἰς τοὺς Ρωμαίους ἀρχον-
τας τῆς ἐπαρχίας κατὰ τοὺς αὐτοκρατορικοὺς χρόνους.

Προσωπογραφία τῶν Ρωμαίων ἀρχόντων τῆς ἐπαρχίας Μακεδονίας συντάχθησαν
ἐπανειλημμένως κατὰ τὸ παρελθὸν εἴτε αὐτοτελῶς (ὡς ὑπὸ τοῦ Augustus Zumpt, Com-
mentationes Epigraphicae II, Berolini 1854, 151-272, De Macedoniae Romanorum provinciae
praesidibus qui fuerunt usque ad imperatorem T. Vespasianum, ἐνθα διερευνῶνται ζητή-
ματα, ἀφορῶντα εἰς τοὺς διοικητὰς τῆς ἐπαρχίας Μακεδονίας ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της μέχρι
τοῦ αὐτοκράτορος Βεσπανιανοῦ, ὑπὸ τοῦ Hugo Gaebler, Die antiken Münzen Nord-Grie-
chenlands III, I, Berlin 1906; Macedonia und Paionia 6-8 καὶ Zur Münzkunde Makedoniens
III, Makedonien als römische Provinz ἐν Zeitschrift für Numismatik 23 (1902) 764/5, ὑπὸ
τοῦ Fr. Geyer, RE XIV (1928) 764/5 ἐν λ. Macedonia καὶ τοῦ W. Jashemski, The
Origins and History of the proconsular and the propraetorian Imperium to 27 B.C., Roma
1966, 129-131. Βλ. καὶ Jürgen Deininger, Gnomon 37 (1965) 633) εἴτε εἰς τὰ πλαίσια
μιάς εὐρυτέρας μακεδονικῆς προσωπογραφίας (ὡς ὑπὸ Δ. Κανατσούλη, Μακεδο-
νικὴ προσωπογραφία (Ἀπὸ τοῦ 148 π.Χ. μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Μ. Κωνσταντίνου), Θεσ-
σαλονίκη 1955, Παράρτημα Ἑλληνικῶν ἀριθ. 8 καὶ Συμπλήρωμα τῆς Μακεδονικῆς Προ-
σωπογραφίας, δημοσιευθὲν εἰς τὰ «Μακεδονικά» 7 (1966/7) 158-199. Βλ. καὶ Ἱστορία τῆς
Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 1964, 174-176, Ἰδρυμα Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἵμου ἀριθ.
71, μετὰ τινων προσθηκῶν, νέων ὀνομάτων). Ἄλλ' ὅλαι αὐταὶ εἶναι ἑλλειπεῖς, ἐνθ' ἐν τῷ
μεταξὺ νέαι ἐπιγραφαὶ καὶ νομίσματα εὐρέθησαν καὶ παρεμφερεῖς μελέται ἐξεδόθησαν.
Τὰ νέα αὐτὰ στοιχεῖα κατέστησαν ἀναγκαίαν τὴν σύνταξιν τῆς προσωπογραφίας.

Τὸ ἔργον διαιρεῖται εἰς δύο μέρη, εἰς τὴν Εἰσαγωγὴν, ἐνθα δίδεται συνοπτικὴ εἰκὼν
τῆς καταστάσεως τῆς Μακεδονίας, καὶ ἀναφέρονται τὰ συμπεράσματα ὁλοκληροῦ τῆς
ἐρεῦνης, καὶ τὸ κύριον μέρος, εἰς τὸ ὁποῖον ἐξετάζονται οἱ Ρωμαῖοι ἀρχοντες τῆς ἐπαρχίας.
Τοῦτο διαιρεῖται πάλιν εἰς ὄσους ἀνίστα μέρη· εἰς τὸ πρῶτον περιλαμβάνονται ὅσοι τῶν ἀρ-
χόντων εἶναι βέβαιοι καὶ ἀσφαλεῖς, ἐνθ' εἰς τὸ δεύτερον οἱ ἀβέβαιοι, περὶ τῶν ὁποίων μό-
νον ἐνδείξεις ἔχομεν, ὡς καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι κακῶς συμπεριελήφθησαν ὑπὸ τῶν παλαιο-
τέρων ἐρευνητῶν εἰς τοὺς πίνακας τῶν ἀρχόντων. Θὰ ἡδυνάτο τις βέβαια ἐδῶ νὰ παρατη-
ρήσῃ ὅτι εἶναι ἀσκοπὸς ἡ παράθεσις ὀνομάτων τῶν ἀβεβαίων ἐπαρχιακῶν ἀγώνων. Ἐχο-
μεν ὅμως τὴν γνώμην ὅτι ὀρθῶς ὁ σ. περιέλαβε καὶ τούτους ἐν παραρτήματι, καθ' ὅσον ἡ
παράθεσις αὐτῶν θὰ διευκολύνῃ τυχόν εἰς τὸ μέλλον τοὺς ἐρευνητάς, οἱ ὅποιοι ἐκ τῆς
ἀνακαλύψεως νέων ἐπιγραφῶν ἢ νομισματικῶν στοιχείων θὰ ὀδηγηθοῦν εἰς τὴν ἀνεύρεσιν
τῆς ἀληθείας.

Οἱ ἐπαρχιακοὶ ἀρχοντες ἐξετάζονται κατὰ κατηγορίας, ὡς διοικηταί, πρεσβευταὶ καὶ

ταμίαι, καὶ τὰ ὀνόματά των ταξινομοῦνται κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν ἀπὸ τοῦ 148 π.Χ. μέχρι τοῦ τέλους τῆς δημοκρατίας.

Εἰς τὴν ἐπικεφαλίδᾳ ἐκάστου λήμματος τίθεται ἐν ἀρχῇ τὸ ὄνομα τοῦ προσώπου πλη-
ρες καὶ ἀκολουθῶς τὸ ἀξίωμα, τὸ ὁποῖον εἶχεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν καὶ ὁ χρόνος δράσεώς του
ἐν αὐτῇ. Κατόπιν ἀναγράφονται ὅλαι αἱ πηγαί, φιλολογικαὶ καὶ ἐπιγραφικαί, αἱ ὁποῖαι
ἀναφέρονται εἰς τὸ ἐξεταζόμενον πρόσωπον καὶ ἐν συνεχείᾳ ὁ σ. προβαίνει μὲ βάσιν τὰς
παραθεθείσας πηγὰς εἰς τὴν ἔρευναν. Εἰς τὰς ὑποσημειώσεις ἀναγράφεται ἡ εἰδικὴ βι-
βλιογραφία καὶ ἐξετάζονται ἐπὶ μέρους ζητήματα.

Ἡ προσωπογραφία περιλαμβάνει 46 διοικητὰς τῆς Μακεδονίας¹, 13 πρεσβευτὰς καὶ
15 ταμίας, εἰς δὲ τὸ Β' μέρος 26 ἐν ὄλῳ ἀβεβαίους Ρωμαίους ἄρχοντας (δηλ. ἀνθυπάτους,
πρεσβευτὰς, ταμίας). Πίνακες Ρωμαίων ἀρχόντων τῆς Μακεδονίας εἶχον συνταγῇ καὶ
παλαιότερον, καθὼς εἶδομεν καὶ ὁ σ. ὁ ἴδιος ἀναφέρει. Οὕτως ὁ Geyer, ε.ἀ., τὸ 1928, ἐπα-
ναλαμβάνων πιστῶς τὸν H. Gabeler, Die antiken Muenzen III, 1, 6 κ.ἐ. καὶ ZfN 23 (1902)
141 κ.ἐ. καὶ 24 (1903) 245 κ.ἐ., περιέλαβεν εἰς τὸν κατάλογον τῶν Ρωμαίων ἀρχόντων τῆς
Μακεδονίας μέχρι τοῦ ἔτους 28 π.Χ. 38 ἐν γένει διοικητὰς τῆς ἐπαρχίας (pro consule, prae-
tores, propraeiores), ἐξ ὧν 6 ἀμφισβητούμενους, ὅπως χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὸν σ., ἀρ. 32,
καὶ ἓνα μικρὸν ἄριθμὸν legati procons. καὶ quaetores τῆς ἐπαρχίας Μακεδονίας. Ἀργότε-
ρον, μετὰ τὸ 1955, συνεκεντρώθησαν ὑπὸ τοῦ Δ. Κανατσούλη, ε.ἀ., 43 (ἐξ ὧν, πιθα-
νῶς, 2 ἀνώνυμοι) procons. (ἀνθύπατοι), praetores (στρατηγοὶ) καὶ propraeiores ἐξ ὧν ἀμ-
φισβητούμενοι, κατὰ τὰ ἀνωτέρω, 4, δηλ. 39 διοικηταί, 3 πρεσβευταί (legati) καὶ 6 ταμίαι
(quaetores)².

Κατὰ ταῦτα ὁ σ. διὰ τῆς μελέτης τοῦ ταύτης προσέθεσεν εἰς τοὺς fasti τῶν Ρωμαίων
ἀρχόντων τῆς ἐπαρχίας 7 διοικητὰς, 10 πρεσβευτὰς καὶ 8 ταμίας τῆς Μακεδονίας. Καὶ
εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι τινὲς ἐξ αὐτῶν, ὡς ὁ γνωστὸς Γάιος Ἀντώνιος, ὁ prae. procons. ἐν
Μακεδονίᾳ κατὰ τὸ ἔτος 43 π.Χ., ὁ Q. Minucius Rufus, legatus ἐν Μακεδονίᾳ κατὰ τὰ ἔτη
110-106 π.Χ., ὁ L. Calpurnius Piso, lagatus τὸ 43 π.Χ., ὁ L. Valerius Flaccus, legatus τὸ 57-55
π.Χ. καὶ ὁ ταμίας P. Sentius τὸ 62/1 π.Χ. ἐπεσημάνθησαν μὲν μεμονωμένως ὡς Ρωμαῖοι
ἄρχοντες τῆς Μακεδονίας ὑπὸ διαφόρων ἐρευνητῶν, εἰς οὐδένᾳ ὁμῶς τῶν δημοσιευθέν-
των μέχρι σήμερον fasti ἔχουν περιληφθῇ.

Πλὴν τῆς συμβολῆς ταύτης ὁ κ. Σαδικάκης ἐπέτυχε νὰ χρονολογήσῃ τινὰς τῶν γνω-
στῶν ἀρχόντων ἐπακριβέστερον καὶ ὀρθότερον. Οὕτω π.χ. πειστικώτατα ἀποδεικνύει
ἐπικαλούμενος (σελ. 32) τὴν φράσιν τῆς ἐπιγραφῆς Syl. II³, 704 κ: ἔτους ὡς Μακε-
δὸνες ἄγουσιν τριακοστοῦ (148-30 π.Χ.=110 π.Χ.) ὅτι ὁ στρατηγὸς ἐν Μακε-
δονίᾳ Gn. Cornelius Sisenna ἥσκησε τὰ καθήκοντά του τὸ ἔτος 118 π.Χ. καὶ ὀχι τὸ 121/20
πρὸ τοῦ Sex. Pompeius, ὡς παλαιότερον ἐπιστεῦετο. Ὅμοίως ὁ στρατηγὸς ἐν Μακεδονίᾳ
Rubrius τοποθετεῖται ἀντὶ τῶν ἐτῶν 70-68 τὸ 67 ἢ τὸ 66 π.Χ., ὁ quaestor Aesilas τὸ 94-92 π.Χ.

Προσέτι εὐστόχως διέκρινεν:

1. Ἀντὶ ἐνὸς Q. Ancharius δύο, τὸν Q. Ancharius, τὸν ἀντιταμίαν, ἐν Μακεδονίᾳ (:) τὸ 73-71 ἢ περὶ τὸ 65, καὶ ἓνα ἄλλον, τὸν Q. Ancharius, τὸν στρατηγὸν ἀνθύπατον κατὰ τὸ 55/4 π.Χ.

1. Ὑπελογίσμεν 46 καὶ ὀχι 47, ὅπως βλέπομεν εἰς τὴν προσωπογραφίαν τῶν Ρωμαίων
ἀρχόντων, διότι ὁ εἰς ἐκ τῶν Gn. Tremellius Scrofa καὶ M. Nonnius Sufenas, ὁ πρῶτος, θὰ
πρέπει νὰ ἦτο ὁ διοικητὴς τῆς Μακεδονίας, ὁ ἕτερος τῆς Κρήτης.

2. Εἰς τούτους θὰ ἦτο δυνατόν νὰ προστεθῇ μετὰ πολλῆς ἐπιφυλάξεως καὶ ὁ M. Cas-
sius Paulinus (Βλ. Δ. Κανατσούλη, Προσωπογραφία, ἀρῆθ. 694).

2. Τὸν Μ. Μίνυκιος Ρύφος, πρόκονς. ἐν Μακεδονίᾳ 109-106 ἀπὸ τὸν ἀδελφὸν τοῦ Q. Μίνυκιος Ρύφος, legatus ἐν Μακεδονίᾳ 110-106 π.Χ.

3. Τὸν γνωστὸν μόνον ὑπὸ τὸν τύπον Q. Hortensius (Hortalus), praet. procons. ἐν Μακεδονίᾳ 44-42 ἀπὸ τὸν L. Hortensius, legatus ἐν Μακεδονίᾳ (;) τὸ 85 π.Χ.

4. Τὸν L. Tremellius Scrofa, quaestor ἐν Μακεδονίᾳ τὸ 143 ἢ 142 π.Χ. ἀπὸ τὸν Gn. Tremellius Scrofa, legatus ἐν Μακεδονίᾳ (;) 85 π.Χ. καὶ

5. Ἐν τέλει εἰς τὸν περιληφθέντα κατ' ἐπανάληψιν εἰς τοὺς πίνακας τῶν Ρωμαίων ἀρχόντων διοικητῆν Μακεδονίας ὑπὸ τὸν τύπον L. Rubrius Culleolus 70-68 π.Χ. (βλ. H. Gabeler, Geyer, Κανατσούλην) διακρίνει δύο πρόσωπα: τὸν Rubrius, στρατηγὸν ἐν Μακεδονίᾳ τὸ 67 ἢ 66 π.Χ., καὶ τὸν L. Culleolus, procons. ἐν Μακεδονίᾳ τὸ 59/8 π.Χ.

Ἐνδιαφέροντα εἶναι ἡ δρᾶσις ὀρισμένων διοικητῶν, ὡς τοῦ Μετέλλου τοῦ Μακεδονικοῦ, τοῦ Γναίου Κορνηλίου Σισέννα, τοῦ Τίτου Διδίου, τοῦ Γναίου Σεντίνου, τοῦ Γναίου Κορνηλίου Δολαβέλλα, τοῦ Μάρκου Λουκούλου, τοῦ Καλπουρνίου Πείσωνος (περὶ τοῦ ὁποίου βλ. κατωτέρω), τοῦ Κοϊντοῦ Ὀρτηνσίου, τοῦ Ἰουνίου Βρούτου, τοῦ Ἀσινίου Πολλίωνος καὶ τοῦ Λικινίου Κράσσου, διότι μᾶς παρέχει πολυτίμους πληροφορίες περὶ τῆς κρατοῦσης τότε εἰς Μακεδονίαν καὶ τὴν κυρίως Ἑλλάδα καταστάσεως. Ἐνδιαφέροντα εἶναι καὶ τὰ ὅσα ὁ σ. ἀναφέρει περὶ τῶν πρεσβευτῶν καὶ ταμιῶν τῆς ἐπαρχίας, οἱ ὅποιοι ὡς ὑφιστάμενοι τῶν διοικητῶν ἐβοήθουν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων τῶν. Ἐκτὸς τούτων ὑπῆρχον βεβαίως καὶ ἄλλοι κατώτεροι διοικητικοὶ ὑπάλληλοι, ὡς οἱ γραφεῖς, οἱ κήρυκες, οἱ ραβδοῦχοι καὶ οἱ ἄνδρες τοῦ στενοῦ περιβάλλοντος τῶν διοικητῶν (comites), περὶ αὐτῶν ὅμως δὲν ἔχομεν σχετικὰς εἰδησεις κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δημοκρατίας, δι' ὃ καὶ δὲν περιελήφθησαν εἰς χωριστὴν κατηγορίαν (πρβλ. σελ. 9, σημ. 2, ἔνθα ἀναφέρονται δύο γνωστά ὀνόματα αὐτῶν).

Ἐνδιαφέροντα ἐπίσης εἶναι καὶ ὅσα ὁ σ. ἀναφέρει (σελ. 13) περὶ τῶν καταχρήσεων τῆς ρωμαϊκῆς διοικήσεως, ὡς καὶ περὶ τῆς ἀπαγῆς καλλιτεχνικῶν ἔργων τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Μακεδονίας εἰδικώτερον (σελ. 15-17) ὑπὸ τῶν Ρωμαίων διοικητῶν. Ἄν καὶ μεμονωμένοι περιπτώσεις ἦσαν βεβαίως γνωσταὶ καὶ προηγουμένως, ἐν τούτοις ἡ συγκέντρωσις ὅλων αὐτῶν τῶν περιπτώσεων δεικνύει κατὰ τρόπον σαφῆ τὴν στυγνὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν ὑπὸ τῆς Ρώμης, ὡς καὶ τὴν ἀρπαγὴν τοῦ ἑλληνικοῦ πλοῦτος ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῆς.

Ἐξ ἄλλου αἱ συνεχεῖς ἐπεμβάσεις τῶν Ρωμαίων διοικητῶν εἰς τὰς ἐσωτερικὰς ὑποθέσεις τῶν πόλεων τῆς κυρίως Ἑλλάδος, τὰς ὁποίας ἐπίσης συνεκέντρωσεν ὁ σ. (σελ. 18-20), μαρτυροῦν τὴν πλήρη ἐξάρτησιν τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὰς ρωμαϊκὰς ἀρχὰς τῆς Μακεδονίας καὶ συγχρόνως ἀποτελοῦν τὴν καλυτέραν ἀπόδειξιν τῆς ἐξαρτήσεως ταύτης.

Οἱ πολεμικοὶ ἀγῶνες τῶν διοικητῶν κατὰ τῶν περιστοιχιζόντων τὴν ἐπαρχίαν ἐχθρῶν περιγράφονται ἐν συντομίᾳ εἰς τὰς σελίδας 20-24. Ἄν καὶ μὲ αὐτοὺς ἡσχολήθησαν λεπτομερέστερον πολλοὶ ἐρευνηταὶ παλαιότερον (πρβλ. σελ. 24, σημ. 1, ἔνθα οὗτοι ἀναφέρονται), ἐν τούτοις ἡ συνοπτικὴ ἐξιστόρησις αὐτῶν νομίζομεν ὅτι ἦτο ἀπαραίτητος ἐδῶ, διότι συμπληρῶνει ὅλην τὴν εἰκόνα περὶ τῆς κρατοῦσης κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δημοκρατίας καταστάσεως εἰς τὴν ἐπαρχίαν. Ἄλλωστε ἡ περιγραφή τῶν ἀγῶνων τούτων γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει νέων στοιχείων, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῖ ὁ συγγραφεύς.

Οἱ παρατιθέμενοι τρεῖς χάρται διευκολύνουν τὸν ἀναγνώστην εἰς τὴν παρακολούθησιν τῶν πολεμικῶν ἀγῶνων τῆς Ρώμης εἰς τὰ Βαλκάνια, διότι εἰς αὐτοὺς (ιδίως εἰς τὸν χάρτην τῶν σελ. 24/5) σημειώνονται αἱ πόλεις καὶ αἱ περιοχαί, ἔνθα συνήφθησαν αἱ κυριώτεραι μάχαι. Τέλος ὁ ἀλφαριθμητικὸς πίναξ τῶν ἐπαρχιακῶν ἀρχόντων βοηθεῖ πολὺ εἰς τὴν ταχυτέραν ἀνέυρεσιν αὐτῶν, ὁ δὲ πίναξ τῶν πηγῶν, ὁ ὁποῖος περιλαμβάνει τὰς ἐν ἀρχῇ τῶν λημμάτων πηγὰς, δεικνύει τὸν πλοῦτον τῶν μαρτυριῶν, αἱ ὁποῖαι ἐχρησιμοποιήθησαν διὰ τὴν σύνθεσιν τῆς μελέτης. Ὁ ἐλλείπων γενικὸς πίναξ ὀνομάτων καὶ πραγμάτων θὰ δοθῇ,

ὡς καὶ ὁ ἴδιος συγγραφεὺς ἀναφέρει (σελ. 217 σημ.) εἰς τὸ δεύτερον μέρος τοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖον θὰ περιλαμβάνῃ τοὺς ἐπαρχιακοὺς ἄρχοντας τῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων.

Τὸ ἔργον συντάχθη μὲ μέθοδον καὶ πολλὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἐξαντλεῖ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως τὸ θέμα. Ὁ συγγραφεὺς ἐν αὐτῷ συνεκέντρωσεν ὅλας ἀνεξαίρετως τὰς πηγάς, τὰς ἀναφερομένας εἰς τοὺς Ῥωμαίους ἄρχοντας τῆς ἐπαρχίας Μακεδονίας, καὶ τὴν σχετικὴν βιβλιογραφίαν, ὥστε εἶναι δυνατόν νὰ καταστῇ εὐκολωτέρα ἡ σύνταξις μιᾶς ἱστορίας τῆς σκοτεινῆς αὐτῆς περιόδου τῆς Μακεδονίας. Διὰ τῆς προσωπογραφίας προστίθεται ἱκανὸς ἀριθμὸς νέων ἀρχόντων, ἀγνωσμένων ἢ μὴ περιληφθέντων εἰς τοὺς πίνακας, διορθώνονται ἐσφαλμένοι ἀπόψεις τῶν προηγουμένων ἐρευνητῶν ὡς πρὸς τὰ πρόσωπα καὶ τὴν χρόνον δράσεως αὐτῶν. Πληθὺς δὲ προβλημάτων ἐξετάζονται τὸ πρῶτον καὶ δίδεται ἱκανοποιητικὴ λύσις.

Γενικῶς ἡμποροῦμεν νὰ εἰπώμεν ὅτι εἶναι ἡ πληρεστέρα καὶ πλέον ὁλοκληρωμένη προσωπογραφία τῶν Ῥωμαίων ἀρχόντων τῆς ἐπαρχίας Μακεδονίας ἀπὸ ὅσας ἔχουν γραφῇ μέχρι σήμερον.

Δ. ΚΑΝΑΤΣΟΥΛΗΣ

Θ ε ο δ ῶ ρ ο υ Σ α ρ ι κ ᾶ κ ῆ , 'Η ἐν Μακεδονίᾳ δρᾶσις τοῦ Πείσωνος. «Πλάτων» 8 (1966), σελ. 317-336.

Ἐν αὐτῇ διαπραγματεύεται ὁ σ. ἐν ἐκτάσει περὶ τῆς δράσεως τοῦ ὀνομαστοῦ Ῥωμαίου διοικητοῦ τῆς Μακεδονίας Λ. Καλπουρνίου Πείσωνος Καισωνίνου κατὰ τὰ ἔτη 57 μέχρι 55 π.Χ. Ἡ μελέτη διακρίνεται διὰ τὴν καλὴν διάρθρωσιν. Χωρίζεται εἰς 4 μέρη: εἰς τὸ πρῶτον ὁ σ. ἐξετάζει τὰς συνθήκας, ὑπὸ τὰς ὁποίας παρεωρήθη εἰς τὸν Πείσωνα ἡ ἐπαρχία τῆς Μακεδονίας, εἰς τὸ δεύτερον τὴν πρὸ τῆς ἀφίξεως αὐτοῦ ὑπάρχουσιν κατὰστασιν ἐν Μακεδονίᾳ, εἰς τὸ τρίτον τὴν στρατιωτικὴν δρᾶσιν αὐτοῦ καὶ εἰς τὸ τέταρτον τὴν διοικητικὴν δρᾶσιν του ὡς κυβερνήτου τῆς Μακεδονίας. Εἰς τὸ τελευταῖον ἐξετάζει ἐν πρώτοις τὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα ἐφήρμοσεν ὁ Πείσων κατὰ τοῦ γηγενέως πληθυσμοῦ καὶ ἀκολούθως κατὰ τῶν ἐγκατεστημένων Ῥωμαίων εἰς τὴν ἐπαρχίαν.

Ἐπειδὴ αἱ πληροφορίες περὶ τοῦ Πείσωνος προέρχονται ἀποκλειστικῶς σχεδὸν ἀπὸ τὸν ἐχθρικὸς διακείμενον Κικέρωνα, ὁ σ. προσπαθεῖ νὰ ἐξακριβώσῃ μέχρι ποίου σημείου δύνανται νὰ γίνονιν ταῦτα πιστευτά. Ὁ Κικέρων εἰς τὸν στρατιωτικὸν τομέα παρουσιάζει τὰς Μακεδοναὺς παντελῶς ἀνίκανον καὶ ὅτι μόνον συμφορὰς ἐπρόκαλεσεν εἰς τὸν Ῥωμαϊκὸν στρατόν, ὡς πρὸς δὲ τὴν διοίκησιν τῆς ἐπαρχίας ἐμφανίζει τοῦτον ὡς τὸν πλέον ἀσυνείδητον ἐπαρχιακὸν ἄρχοντα τῆς Ῥώμης, ὅπου οἱ μὲν γηγενεῖς ἐταλαιπωροῦντο δεινῶς, οἱ δὲ ἐγκατεστημένοι εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ῥωμαῖοι ἀπηνῶς ἐδιώκοντο. Ὁ σ., μὴ δεχόμενος ταῦτα ἐξ ὁλοκλήρου, τὰς μὲν ἀποτυχίας τοῦ Πείσωνος ἀποδίδει εἰς τὰς ἀνεπαρκεῖς δυνάμεις, μὲ τὰς ὁποίας ἐφοδιάσθη ἀπὸ τὴν Ῥώμην, τὸ δὲ ὅτι μετ' αὐτὸν μέχρι τοῦ 49 π.Χ. ἐπικράτησε σχετικὴ εἰρήνη εἰς τὴν Μακεδονίαν νομίζει ὅτι ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν ὅτι ἡ στρατιωτικὴ δρᾶσις αὐτοῦ δὲν ὑπῆρξε τόσοσιν ἀτυχής, ὅπως τὴν παρουσιάζει ὁ Κικέρων. Ὡς πρὸς τὴν διοικητικὴν δρᾶσιν του εἰς τὴν ἐπαρχίαν ὁ σ. προσπαθεῖ νὰ δείξῃ ὅτι αἱ καταπιεστικαὶ μέθοδοι αὐτοῦ δὲν διέφερον τῶν μεθόδων τῶν ἄλλων Ῥωμαίων διοικητῶν. Εἰς τινὰς μάλιστα περιπτώσεις ὁ Πείσων ἔλαβεν εὐεργετικὰ μέτρα ὑπὲρ τῶν ἐλληνικῶν πόλεων κατὰ τὸν Ῥωμαίων πιστωτῶν. Ἀλλ' ἐναντίον τῶν ἐγκατεστημένων Ῥωμαίων εἰς τὴν Μακεδονίαν ἦτο ἀμείλικτος. Εἰς τὸ σημειον ὁμοῦς τοῦτο ὁ σ. ἔπρεπε νὰ κάμῃ διάκρισιν τῶν ἐγκατεστημένων ἀπλῶς ἐν Μακεδονίᾳ Ῥωμαίων ἀπὸ τοὺς τραπεζίτας καὶ τοὺς ἐμπορευομένους (negotiatores, σ υ μ π ρ α γ μ α τ ε υ ὁ μ ε ν ο ι) καὶ τοὺς δημοσιῶνας (publicani), τοὺς ὁποίους ὁ Πείσων ὡς ἀνήκοντας εἰς τὴν ἱππικὴν τάξιν ἐχθρεῖετο. Μόνον οὕτως εἶναι δυνατόν νὰ